

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: N. Trøndelag

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Havan

Emne: Transport av høy

Bygdelag:

Oppskr. av: Olav Urstad

Gard: Urstad

(adresse): Gulland st

G.nr. 35 Br.nr. 1 & 2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1) Noen skilnad millan dei større og mindre bruk på måten å frakte høy på er her ikkje.

Slått i utmark og på fjellmyra her gått meir og meir av bruk.

Slått på snaueng d. v. s. eng som ikkje her vare pløygd og ikkje gjødsla brukast enno. Serleg på mindre bruk.

2) Før i tida vart det slegi mykje, både på fjellmyra og ellest i utmarka. Det kunde da vera ymse moar, dalar og myrar der det var for mykje skugge til å tørke høyet.

Slike stader vart kalla Ljomoen, Ljodalen eller Ljomyra, eller som det var ein mo, dal eller myr som låg soleis til.

Fra slike stader laut graset prektast til ein stad der det skien sol.

Var det lite gras og stakk veg so tok ein berre graset i famnen og bar det fram soleis.

Var det mykje gras og lengre veg vart det brukt ei lang rognsvi

II
å bera i. Graset vart da lagt oppå
sveia og bae endarne bøygde saman
og lagt over aksla. Nokon særskild
måte å binda saman endarne på
hadde ein ikkje.

Var det riktig mykje gras og følt
lang veg, laut ein kjøre det fram
med hest og sla.

Turt høg vart bora i skjemma.

Tit det hadde ein berre riva å hjelpe
seg med. Ein sette eine faten mot
høydungen og med riva kjende ein
og griddde ut høyet so dungen vart
jamntjukkk. Om lag ein halv meter
tjukkk kunde han vera. Lengda var
frå bro opp til tre meter og breidda
amlog det halve.

Ein slik kjemt høydunge vart kalla
ei høykjemm. Når ein hadde kjemt
kjemma ferdig so krakke ein riva
godt fast i framerten og so drag
ein kjemma ihop so ho fekk ein
kur på midten og so løfta ein
heile kjemma opp på aksla slik
at ho vart ståande på kant opp på
aksla. Kjemma kunde vera like høg
som karen var lang. Ein kunde gå
lange vegar med ei slik høykjemm.
Den åre ender stutte ein med riva.
På heimjorda bar ein høyet saman
til sefa, og kvar høyet vart rekna
eit lass. På fjellmyra kunde ein bera
saman til stakkar som kunde vera
på både bro og tre lass, når det

III
hende at ein ikkje hadde hest med.
Nokon annan måte å frakte høg på
utan hest var lite kjent.

Det å kjøre høg på brukst, det
første ein vilt an, ein særskilt sle
som vart kalla ratsla.

Det var ein vanlig sle med to
røter amlag ein meter høg som
stod opp på kvar hjørn av bakenden
og ei på midten i framenden.

Millan dei to allerste røter var
tappa in to eller fleire verkke.

På framenden var berre eit tre
tversigjennam rota i tappen. Frå
kvar ende av dette verkkeet var
bunde ei vidje ned til midtue.

På sidene brukst sklinni.

Avantil låg skina innmed slæn
men avantil var ho festa med
lange vidjebann slik at lasset
vart mykje breidare avantil enn
nedantil. Det å binda lasset med
brukst eit langt laug langs
etter lasset.

Det å binda saman sle og skjike
brukst ein vidjering. Denne ringen
kallast tåga og var fastsett i skjiket
og smelta igjennam eit hol i
fremste verkkeet på slæn.

På andre sida vart slunge ein
liten kjopp igjennam ringen.

Kjoppen kallast skåkketkjopp.

Seinan, omkring 1860 vart det
brukt å setje eit par hjul under

4)

ein sovare sta. Gjula var eit grand atbanfor midta på slærn slik at meiarne låg ned på jorda med framenden. Under kjøringu løftast framenden opp når hesten drag. Men endarne stika aftast ned på vegen. Meiarne slikt fort ut og for å bøte på det var det lagt statke nedrag under framenden på meiarne.

Etter 1900 er det brukt berre darin til å kjøre høy på.

3) No kjørest høyet heim på sammar føre.

I eldre tid vart det deimnat mest kjørt til høylødar ute på jorda om sammaren og so kjørt heim etterkvart same ein fara op det om vinteren.

I fjellet vart høyet helst sett opp i skokkar.

Fjellhøyet vart kjørt heim på vanleg langsta. Når ein skulde berre eit høyløss på langsta laut ein ha tvo staurar i kvar ende på slærn. Staurane sette ein ned i i jorda eller snøen millann rimmene på slærn og so beste ein høy på slærn imillann desse staurane. Oppa lasse la ein eit par høytenger. Rundt lasse bruktest tre haug.